

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक विकास योजना” ही योजना शहरी भागासाठी व ग्रामीण भागासाठी स्वतंत्रपणे राबविण्यासाठी मंत्री अभ्यासगटाची स्थापना करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: सावियो-२०२१/प्र.क्र.१/अजाक
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक: २६ मार्च, २०२१.

वाचा : शासन निर्णय, दिनांक ०९ मार्च, २०१८.

प्रस्तावना :

राज्यातील नागरी व ग्रामीण क्षेत्रातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या वस्त्यांना/गावांना पायाभूत सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी सन १९७४ पासून अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांची वस्ती सुधार योजना (पूर्वीची दलित वस्ती सुधार योजना) या विभागामार्फत राबविण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत राज्यामध्ये नागरी व ग्रामीण क्षेत्रातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या वस्त्यांचा/गावांचा कमी अधिक प्रमाणात विकास झाला तरी तो एकसमान झालेला दिसून येत नाही. राज्यातील नागरी तसेच ग्रामीण भागातील विशेष घटक संवर्गातील वस्त्यांमध्ये/गावांमध्ये विकास कामे निधी अभावाने प्रलंबित राहिल्याने ग्रामस्थांना तसेच नागरी भागातील रहिवाशांना अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागते. यासंदर्भात लोकप्रतिनिधींकडून अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या वस्तीच्या/गावाच्या विकास कामांकरिता वारंवार मोठ्या प्रमाणात निधीची मागणी होत आहे.

२. सदर बाब विचारात घेऊन राज्यातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या नागरी व ग्रामीण भागातील वस्तीचा/गावांचा विकास करण्याबाबत लोकप्रतिनिधींनी सुचविलेल्या कामांना शासन स्तरावरून मान्यता देण्यासंदर्भात नव्याने “भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक विकास योजना” ही राज्यस्तर योजना या विभागाने उपरोक्त वाचा येथील शासन निर्णय, दिनांक ०९ मार्च, २०१८ अन्वये तयार केलेली आहे.

३. सदर योजनेंतर्गत, अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांची वस्ती सुधार योजनेंतर्गत निधी प्राप्त होऊनही पुरेशा निधी अभावी गावातील/वस्त्यांमध्ये विकास कामे पुरेशा प्रमाणात झालेली नाहीत अशा भागातील लोकप्रतिनिधींना त्यांनी मागणी केल्याप्रमाणे ग्रामविकास, अल्पसंख्यांक आणि नगर विकास विभागाच्या धर्तीवर शासन स्तरावरून थेट निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो.

४. आतापर्यंत, भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक विकास योजना राबवितांना ग्रामीण व शहरी भागासाठी एकाच प्रकारचे मापदंड उदा. कामाचे स्वरूप व त्यावर वाटप करावयाचा निधी वापरल्यामुळे ही योजना ग्रामीण भागामध्ये जरी मोठ्या प्रमाणावर यशस्वी झालेली असली तरी, सदर योजनेस शहरी भागामध्ये प्रसिध्दी कमी प्रमाणावर दिसून येते. तसेच, सदर योजनेची अंमलबजावणी ही दृष्य स्वरूपात परिणामकारकरित्या दिसून येत नाही.

५. शहरी भागातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या वस्त्यांचे प्रश्नही ग्रामीण भागापेक्षा भिन्न स्वरूपाचे आहेत. त्या ठिकाणी सध्याच्या शासन निर्णयाप्रमाणे उपलब्ध होणारा निधी हा अतिशय अपुरा पडत असल्याने, होणाऱ्या कामाचे दृश्य परिणाम दिसून येत नाहीत. तसेच शहरामध्ये सदर योजनेबाबत लोकप्रतिनिधीमार्फत जनजागृती करणेही खूप गरजेचे आहे.

६. यास्तव, “भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक विकास योजना” ही योजना शहरी भागात कशाप्रकारे राबविता येईल, याबाबत अभ्यासगटाची स्थापना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

“भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक विकास योजना” ही योजना शहरी भागात परिणामकारकरित्या राबविण्यासाठी खालीलप्रमाणे अभ्यासगटाची स्थापना करण्यात येत आहे :-

१. मा. मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य	: अध्यक्ष
२. मा. मंत्री, शालेय शिक्षण	: उपाध्यक्ष
३. मा. मंत्री, ऊर्जा	: सदस्य
४. मा. मंत्री, गृहनिर्माण	: सदस्य
५. मा.राज्य मंत्री, पर्यावरण, पाणी पुरवठा व स्वच्छता	: सदस्य
६. मा. राज्य मंत्री, सामाजिक न्याय	: सदस्य
७. आयुक्त, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	: सदस्य सचिव

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आलेले असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२१०३३०१७३०४३६७२२ असा आहे. हा निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दि. रा. डिंगळे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा. विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
२. सर्व मा. सदस्य, विधानपरिषद/ विधानसभा,
३. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई,
४. मा. मुख्य मंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
५. मा. उप मुख्य मंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
६. मा. मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
७. मा. मंत्री, शालेय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

८. मा. मंत्री, ऊर्जा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
९. मा. मंत्री, गृहनिर्माण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
१०. मा.राज्य मंत्री, पर्यावरण, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
११. मा. राज्य मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
१२. मा. मुख्य सचिव यांचे सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
१३. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१४. आयुक्त, समाज कल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१५. सह सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१६. सर्व प्रादेशिक उप आयुक्त, समाज कल्याण विभाग,
१७. सर्व सहायक आयुक्त, समाज कल्याण,
१८. सर्व अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१९. निवड नस्ती (अजाक).